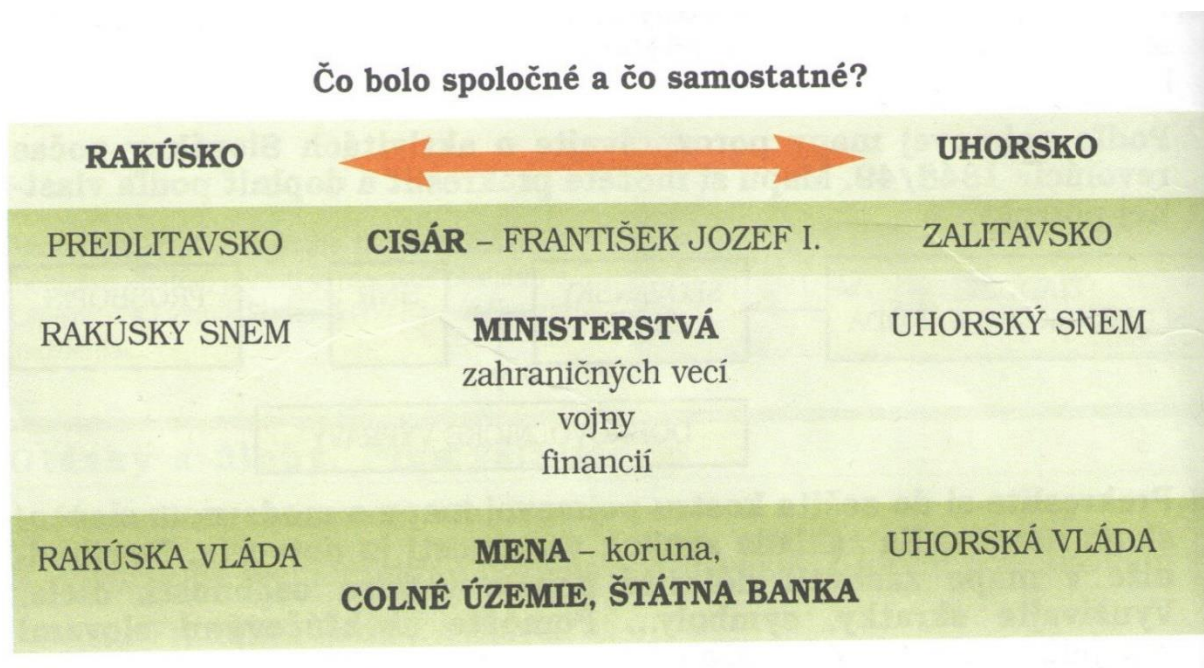

RAKÚSKO – UHORSKO

Rakúsko – Uhorské vyrovnanie:

- Po porážke pri Világosi (1849) sa maďarským politikom naskytla nová možnosť získať väčší vplyv až v roku 1866, keď pruské vojská porazili rakúske cisárstvo.
- Oslabený panovník ustúpil a výsledkom bolo rozdelenie Habsburskej monarchie na dve rovnocenné časti, spojené len hlavou štátu a dvoma ministerstvami ⇒ **v roku 1867 vzniká Rakúsko – Uhorsko (R-U).**

Postavenie Slovákov v Uhorsku:

- Po roku 1867 bolo Uhorsko takmer výlučne riadené uhorskou vládou a snemom ⇒ nemaďarské národy v Uhorsku stratili aj najmenšiu ochranu cisára (od roku 1873 bola hlavným mestom Uhorska Budapešť, vzniknutá spojením 3 častí – Budína, Starého Budína a Pešti).
- Uhorskí politici sa snažili presadiť myšlienku jednotného maďarského národa, maďarčina sa stala úradným jazykom ⇒ **zvýšený národnostný útlak** (pociťovali ho najmä Slováci a Rusíni).
- Boli rušené tri slovenské gymnáziá, zatvorená Matica slovenská a zastavená bola aj spolková a vydavateľská činnosť.
- Do ľudových škôl bola zavedená maďarčina ako povinný predmet.

Aktivity Slovákov na svoju obranu:

- + **Česko – slovenská spolupráca** – vyvíjala sa postupne, propagovali ju najmä študenti zo Slovenska v Čechách. Tu ich podporoval najmä profesor Karlovej univerzity – **Tomáš Garrigue Masaryk**.

V Prahe bola založená **Československá jednota** – spolok, ktorý podporoval československú spoluprácu a pomáhal Slovákom kultúrne aj finančne.

Hlasisti – skupina, sústredená okolo časopisu Hlas, kde prispieval aj T. G. Masaryk.

Obidve skupiny sledovali zámer spojenia Slovákov s Čechmi a **vytvorenie československého národa**.

Slovenská národná strana (SNS) – politická strana na Slovensku, ktorá podporovala vzťahy s Čechmi, ale nepodporovala čechoslovakizmus (predstaviteľ – Svetozár Hurban Vajanský). Očakávali pomoc z Ruska.

Slovenská ľudová strana – začiatkom 20.storočia oslovila široké ľudové vrstvy (hlavným predstaviteľom bol Andrej Hlinka).

Černovská tragédia (1907):

- + V dedinke Černová (dnes súčasť Ružomberka), sa narodil kňaz a politik Andrej Hlinka.
- + Po výstavbe nového kostola Černovčania žiadali, aby sa posviacky zúčastnil práve miestny rodák Hlinka, pôsobiaci ako kňaz v Ružomberku.
- + Jeho nadriadený – maďarský biskup Sándor Párvy zbavil Hlinku farského úradu a zakázal mu zúčastniť sa posviacky kostola.
- + Černovčania vlastnými telami bránili vstupu do obce cudzím kňazom ⇒ žandári začali do davu strieľať. Usmrtených bolo 15 ľudí na mieste a k zraneným, ktorí ostali na ceste mal lekár zakázaný prístup. Niektorí boli postavení pred súd.
- + O černovskej tragédii sa písalo aj v zahraničných novinách (nórsky spisovateľ Bjørnstjerner Bjørnson) ⇒ **svet sa dozvedel o utláčaní Slovákov v Uhorsku**.

Slovenské vyst'ahovalectvo:

- + Pred vznikom Rakúsko – Uhorska bolo územie Slovenska hospodársky dôležitou súčasťou monarchie. Po roku 1867 sa to zmenilo – industrializácia sa sústreďovala najmä **do Budapešti** a okolia ⇒ Slováci sem odchádzali za prácou.
- + **Na Slovensku** mal silnú tradíciu železiarsky, potravinársky, papierenský, sklársky, chemický a textilný priemysel. Robotníci (aj deti) pracovali za nízky plat 12 – 14 hod.
- + **V Bratislave** vznikli moderné podniky – Dynamit Nobel, Apollo, Matador, Patrónka, Stollwerck (dnešné Figaro).
- + Koncom 19. storočia sa stupňovalo **vyst'ahovalectvo do Ameriky** – zo Slovenska odišlo do 1. svetovej vojny približne pól milióna ľudí, najmä zo Zemplína, Šariša, Spiša, Oravy a Kysúc.
- + Slováci sa usadzovali **najmä na východnom pobreží USA a v Kanade**. Zamestnali sa najmä v baniach, oceliarniach, alebo ako drevorubači v kanadských lesoch.
- + Slováci si v Amerike založili komunity – vydávali necenzurované noviny, založili Maticu slovenskú v Amerike, v roku **1907 v Clevelande vznikla Slovenská liga**.